ISSN 0026-8852

MØLLEN

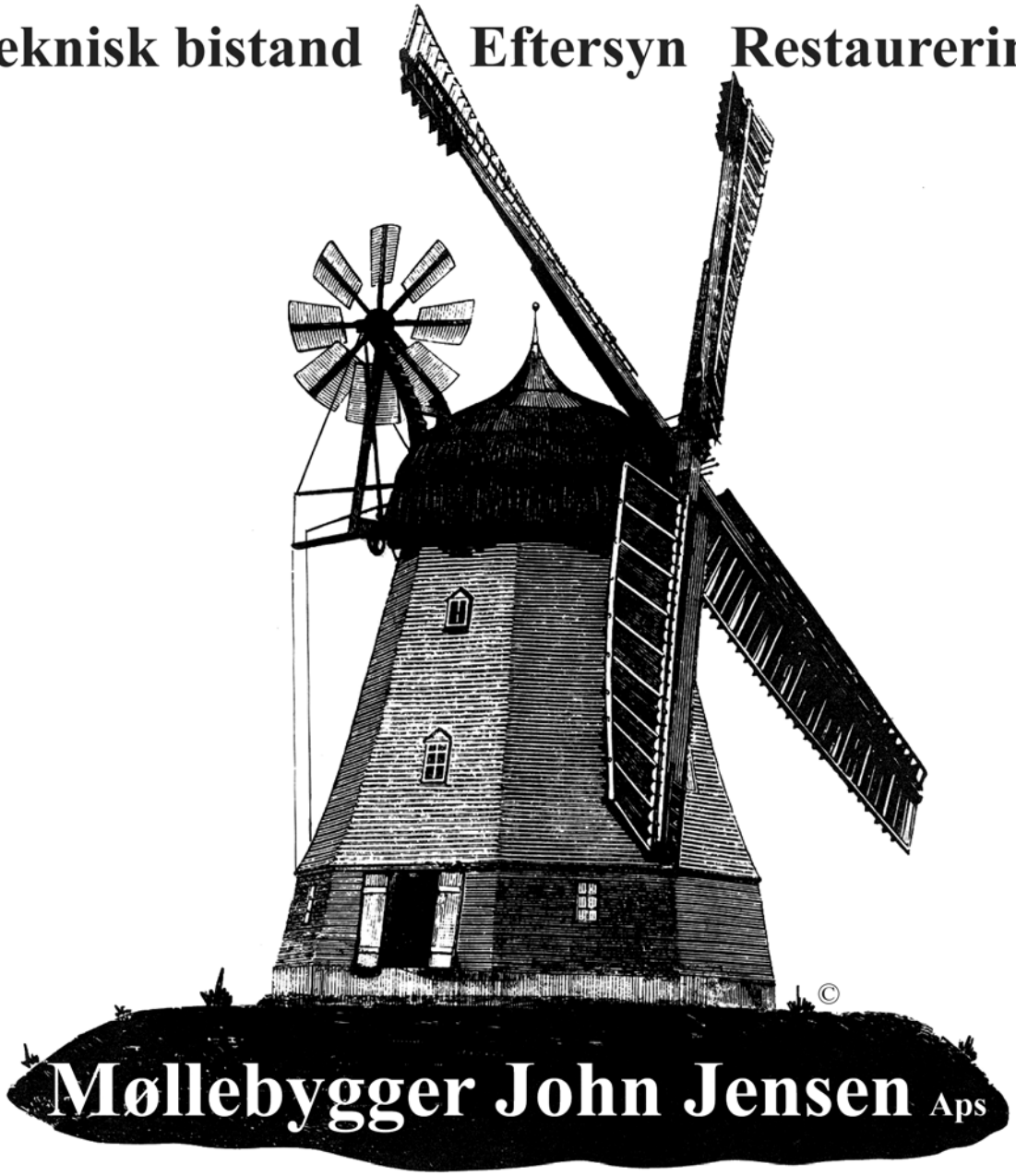
Udgivet af „Dansk Møllerforening".

Protektor: HANS KONGELIGE HØJHED PRINSGEMALEN

Nr. 3626 Januar - Februar 2015 131. årgang

Teknisk bistand Eftersyn Restaurering

Møllebygger John Jensen Aps

Sneglerup Møllevej 6-10 B · 4571 Grevinge
TLF. 59 31 55 81 · Fax 59 31 54 81 · Mobil 21 60 66 51
www.moellebygger.dk

Vi har arbejdet ved følgende møller:
Allinge Topfers Mühle, Peine • Aulum Mølle • Bregninge Mølle • Brobyværk Vandmølle • Brøndbyvester Mølle • Bundsbæk Vandmølle • Davinde Vindmølle • Dronningmølle • Dybbøl Mølle • Egeby Mølle • Egeskov Mølle • Elstrup Mølle • Eriksholm Vandmølle • Esrum Mølle • Fejø Mølle • Fez Marokko • Frøslev Stubmølle • Fuglevad Vindmølle • Fussingø Vandmølle • Gammelby Mølle • Gedesby Mølle • Grande Mühle • Grubbe Mølle • Gudhjem Mølle • Havnbjerg Mølle • Havnsø Mølle • Havnø Mølle • Herluflille Mølle • Hjerritsdal Vandmølle • Hjerl Hede • Højer Mølle • Højsager Mølle • Hønsinge Mølle • Hørning Mølle • Hørsholm Mølle • Høve Mølle • Jels Vindmølle • Jernløse Mølle • Kaleko Vandmølle • Karlstrup Stubmølle • Frilandsmuseet • Kildebrønde Mølle • Kirkemøllen Pedersker • Kisserup Mølle • Koldby Mølle • Kolmar Mühle • Kuremøllen • Lille Mølle • Den 6. Femmøller • Lindau Mühle • Ll. Heddinge Mølle • Lumby Mølle • Lumsås Mølle • Lundbæk Vandmølle • Lyngby Mølle • Maderup Mølle • Maglehøj Mølle • Majbølle Mølle • Mandø Mølle • Myrager Mølle • Måre Mølle • Nordre Mühle, Pelworm • Ny Mølle • Nübbenfeldt Mühle • Nybøl Mølle • Osdorfer Mühle • Pibe Mølle • Ramsløse Mølle • Reitbrooker Mühle • Ribe Ydermølle • Ringsted Vindmølle • Rudkøbing Bymølle • Rutsker Mølle • Røde Vejrmølle • Rødkilde Vandmølle • Rørvig Mølle • Sillerup Mølle • Skenkelsø Mølle • Skjern Vindmølle • Skovholm Mølle • Skovsgård Mølle • Skovsgårds Mølle Sj. • Slagelse Hagendrup Mølle • Slusegårds Mølle • Snejstrup Mølle • Solrød Mølle • Stenby Mølle • Stokmøllen i Østerklit • Strandvejsmøllen • Stubmøllen i Den gamle by • Stubmøllen i Holbæk • Svanemøllen • Sønderho Mølle • Søster-møllen Funabashi, Japan • Tikøb Mølle • Tipperup Mølle • Trente Mølle • Ubby Mølle • Uggerslev Mølle • Uhre Mølle • Ulbølle Mølle • Ulsted Mølle • Ulstrup Mølle • Valsemøllen, Åkirkeby • Vandmøllen i Den gamle By • Vang Vandmølle • Vejle Vindmølle • Vejstrup Vandmølle • Ventepose Vandmølle • Viby Mølle • Vibæk Mølle • Vindeby Mølle • Vodskov Mølle • Vollerslev Mølle • Yderby Mølle • Øxnebjerg Mølle • Aabenraa Slotsmølle • Årsdale Mølle • Åstrup Mølle

Uddannet i møllebyggerfirma grundlagt 1882

Rødkilde Vandmølle modtog i 1997 Europa Nostra Prisen

MØLLEN
Udgivet af Dansk Møllerforening

Møllen er medlemsblad for Dansk Møllerforening og udsendes seks gange om året i midten af månederne: januar, marts, maj, juli, september, november.

Dansk Møllerforening
Protektor: Hans Kongelige Højhed Prinsgemalen

Bestyrelse

Susanne Jervelund (Formand)
Grubbemøllegyden 8A, 5600 Faaborg
tlf. 6264 1819
E-mail: jervelund@gmail.com

Peter Castberg (næstformand)
Tvedevej 10, Tybjerglille 4160 Herlufmagle
tlf. 5634 6677, mobil 2324 2444
E-mail: k_pcastberg@hotmail.com

Søren H. Hansen (kasserer)
Louisevej 5, Lumby, 5270 Odense
tlf. 6595 5847
E-mail: louisevej5@mail.dk

Per Gliese (sekretær),
Næstvedvej 241E, 4100 Ringsted,
tlf. 2114 3831
E-mail: pergliese@gmail.com

Niels Christoffersen,
Lumsås Mølle, Oddenvej 188,Lumsås,
4500 Nykøbing Sj, Tlf: 5932 1644,
mail: lumbsaas@teliamail.dk

Simon Greve
Lindelse Mølle, Møllebakken 1, 5900 Rudkøbing
tlf. 6551 2828
E-mail: simon@phoenix-paint.dk

Sevda Metin,
Lille Mølle, Lillemøllevej 14, 5853 Ørbæk
tlf. 4036 1514
E-mail: sevdametin1@gmail.com

Tidsskriftet "Møllen"
Ansvarshavende Redaktør:
Susanne Jervelund

Redaktionsudvalget:
Per Gliese og Kirsten Jervelund

Abonnement og medlemskab:
Enhver mølleinteresseret kan optages som medlem.
Årskontingent 450 kr.
Henvendelse til Kasserer Søren Hansen
Louisevej 5, Lumby, 5270 Odense, Tlf. 6595 5847
E-mail: shh.louisevej@hansen.mail.dk
Sydbank, 6845 - 1779505
CVR. nr.: 32697569
SWIFT-BIC: SYBKDK22
IBAN. NR: DK 8768 45000 1779505

Annoncer:
Henvendelse til redaktionen.
Annoncepriser pr. nummer ekskl. moms:
1/1 side: 900 kr. · 3/4 side: 650 kr.
1/2 side: 500 kr. · 1/4 side: 300 kr.
1/8 side: 200 kr.
+ evt. farvetillæg
websideannonce 500,- kr. /år-i forbindelse med bladannonce 250,- kr. /år

Bestilling af ekstra blade.
Medlemmer/ møllelaug kan bestille ekstra numre af Møllen hos kassereren. Prisen er 250 kr/ år pr. ekstra "bladsæt".

Tryk: Trundholm Tryk
Oplag: 500

© Alle rettigheder forbeholdes.
Ingen del af dette blad må gengives, lagres i et søgesystem eller transmitteres i nogen form eller med nogen midler grafisk, elektronisk, mekanisk, fotografisk, m.v. uden redaktionens skriftlige tilladelse. Enhver kopiering af dette blad må kun ske efter reglerne i lov om ophavsret af 20. juni 2008 med evt. senere ændringer. Det er tilladt at citere med kildeangivelse i anmeldelser.

www.danskmoellerforening.dk
Bladets indhold er ikke nødvendigvis udtryk for bestyrelsen/bladets holdning.

Deadline på indsendelse af stof til Møllen er den 20. i måneden forud for udgivelse

Fra formanden

Et nyt år begynder med tid til at overveje nye muligheder, projekter og ikke mindst samarbejde med andre, som kan berige arbejdet for bevaring af de historiske møller.

Det vigtigste bidrag ligger uden tvivl i det kæmpe frivillige arbejde der året rundt ydes på de enkelte møller. Jeg husker for år tilbage at møllelauget på en kommunalt ejet mølle, havde forsøgt at sætte pris på det arbejde de frivillige udførte uden vederlag året rundt. Jeg ved ikke om det gav bonus hos kommunen i det konkrete tilfælde.

Økonomer har beregnet at den frivillige sektor i Danmark udfører arbejde svarende til ca. 10% af det samlede BNP. Faktisk tror jeg at det frivillige arbejde på møller udgør en større del af de omkostninger der er ved vedligehold og pasning.

Derfor er det relevant at sætte fokus på at støtte de frivillige der arbejder med historiske møller. Der er stor efterspørgsel efter frivillige fra mange organisationer og foreninger i hele landet.

Konkurrence om de frivillige er stor, og det stiller store krav til de vilkår der tilbydes de frivillige. Arbejdet skal give mening, tiden er kostbar og skal bruges effektivt, og den enkelte skal have noget "med hjem" i form af givtigt socialt samvær eller faglig viden, m.v.

I 2015 fortsætter de gode møder for lokale møllelaug, hvor faglige emner diskuteres og nyttige netværk etableres. Derudover håber vi at kunne tilbyde et kursus i bildning af møllesten, hvor teori og praksis gerne skulle gå hånd i hånd.

Derudover er der naturligvis Dansk Mølledag, Dansk Naturvidenskabsfestival og Dansk Møllerforenings årsmøde. Flere andre projekter er i støbeskeen, såsom en møllebog og det europæiske mølleruteprojekt.

HUSK at indbetale kontingent for 2015 - Vi ser frem til et spændende mølleår 2015.

Susanne Jervelund

Fra kassereren

Medlemskontingent for 2015
Kære medlemmer.
Tiden er kommet for indbetaling af kontingent for 2015.

Vi håber at alle medlemmer har lyst til at forny deres medlemskab. Foreningens arbejde med at skabe debat og opmærksomhed om de sidste danske vand- og vindmøller, har brug for jeres støtte og opbakning. Udgivelse af dette blad er en del af dette arbejde, som vi håber I sætter pris på.

Kontingentet er på kr. 450,-, og kan indsættes på foreningens konto i Sydbank: reg. 6845 nr.1779505 – gerne inden den 20. februar 2015.

Ønsker man et indbetalingskort, kan man kontakte kassereren på tlf. 30 27 58 47.

Husk at opgive medlemsnummer og navn på indbetalingen. Med-

Fortsætter næst side →

Indholdsfortegnelse

Fra Formanden 3
Fra kassereren 3
Årsmøde 2015 4
Frivilligt arbejde 6
Klage over vandplanerne 8
Nordsjællandsk møllemøde den 25. oktober 2014 i Hørsholm 10
Julemaling i gammel tid 12
Skikkelser og Skæbner fra en Nordsjællandsk Møllegaard 14
Møllehjulet på plads i Daugbjerg 17
Vandborg møller 18
Møllenoter 20
Fra møllelaugene 21
Ukendt møllefotos 24

Forsidefoto:
Daugbjerg Vandmølle der ligger som vartegn for Daugbjerg Miniby, er færdig med første fase af restaureringen. Læs mere inde i bladet. Foto: Jørgen Jønsson
Bagsidefoto:
Ringsted Vindmølle kan i 2015 fejre 30 års jubilæum som fungerende mølle. Fabrikant Bjarne Jensen bekostede restaurering af møllen og startede den i 1985. "Morten Møller" kan ligeså fejre 30 års jubilæum som møllepasser på Ringsted Vindmølle. Redaktionen siger tillykke og kvitterer med et vinterfoto af møllen på bagsiden. Foto: Per Gliese

lemsnummeret er det nummer der står øverst på adresselabelen bag på bladet.

Herudover vil jeg meget gerne have oplysninger om evt. mailadresse som jeg kan bruge til udsendelse af løbende korrespondance. Hjælp os med at spare porto. Send venligst til mig på louisevej5@mail.dk

Søren Hørslev Hansen
Kasserer

Flere medlemmer i Dansk Møllerforening?

Når en interesseforening som Dansk Møllerforening vil forsøge at ændre samfundets syn på de gamle vand- og vindmøller, kræver det en stor opbakning fra foreningens medlemmer. Det er ikke nok at en bestyrelse på 7 personer er aktiv i debatten. Heldigvis er der rigtigt mange møllefolk rundt omkring i Danmark der yder et kæmpe arbejde for den lokale mølle. Dette arbejde er også med til at skabe opmærksomhed omkring møllerne, men det er også nødvendigt at yde en samlet indsats for møllesagen generelt. De mange frivillige og museer rundt omkring i landet er gode til at fortælle historien, men hvordan står det til med myndighedernes syn på møllerne? Her står det desværre meget dårligt til! Derfor har Dansk Møllerforening en kæmpe opgave i at informere, og påvirke myndigheder og politikere om situationen for de danske møller. Hvis dette arbejde skal lykkedes, er det vigtigt at så mange mennesker og institutioner står bag foreningen. Des flere medlemmer der støtter op om foreningen, des større vægt taler den med over for beslutningstagerne. Dette har vi specielt erfaret i 2014, hvor gennemførelsen af vandmiljøplanerne med tydelighed har vist, at Dansk Møllerforening ikke har stor indflydelse. Med et stort medlemstal, vil foreningen også have større mulighed for at få medierne til at interessere sig for møllesagen. Derfor er det vigtigt at alle medlemmer, der brænder for at sikre denne del af den danske kulturarv, sørger for at udbrede kendskabet til Dansk Møllerforening, samt at forsøge at få flere medlemmer i foreningen. Man kan altid skrive til foreningens kasserer, der gerne sender informationsmateriale ud til potentielle medlems-emner.

Udfordringen med medlemsantallet er drøftet på både tidligere generalforsamlinger, og på flere bestyrelsesmøder. Der er ingen gylden løsning, blot at appellere til alle om at gøre en aktiv indsats for at støtte op om foreningens arbejde, og sørge for at være med til at udbrede kendskabet til Dansk Møllerforening.

Søren Hørslev Hansen.
Kasserer

Lydum Mølle fra sin glansperiode omkring 1905 - 10. I dag er møllen en del ombygget.
Foto: Per Glieses postkortsamling

Årsmødet 2015

Af: Per Gliese

Dansk Møllerforenings årsmøde i 2015, er henlagt til det Vestjyske, med base for vores ophold på **Bechs Hotel i Tarm.** Årsmødet foregår i dagene fra den 5. - 7. juni.

Tarm er en stationsby i Vestjylland med 4.084 indbyggere (2014). Geografisk betyder ordet tarm, "langt, smalt landareal". Byen ligger i Ringkøbing-Skjern Kommune lidt syd for Skjern Å og hører til Region Midtjylland.

Tarm nævnes første gang i 1300-tallet og var en stor landsby i mange år i evig konkurrence med nabobyen Skjern. Til stor ærgrelse for indbyggerne i Tarm lykkedes det for Skjern at løbe med titlen som købstad i 1958 lige for næsen af den lille by. Ældste hus i byen er Tarm Hattemagerhus, der i dag tjener som museum. I Tarm finder man Vestjysk Gymnasium, der oprindeligt blev bygget som Tarm Realskole i 1887 og senere ændret til gymnasium i 1938. I mange år var den gymnasium for et meget stort vestjysk opland. Midt i byen

findes Tarm Kirke indviet i 1912, mens en endnu ældre egnskirke, Egvad Kirke fra 1200-tallet ligger ca. to kilometer syd for bygrænsen. I byen finder man desuden Regionshospitalet Tarm. Fem kilometer nord for Tarm ligger Skjern, der er hovedbyen i området.

I Skjern by ligger også den gamle vindmølle som er en af de møller vi besøger på årsmødet. **Skjern Vindmølle** stod oprindelig i Ålbæk, syv kilometer øst for Skjern, men blev i 1882 flyttet ind i den voksende stationsby, hvor den stadig ligger og var faktisk i drift helt op til midten af 1970-erne.

Ca. 6. km nordvest for Skjern by, ligger **Bundsbæk Vandmølle,** som også er med i dagens farverige program af vestjyske møller. Møllen ligger utrolig smukt med sit intakte maskineri og det store dobbelte vandhjul. I 1638 vides det med sikkerhed, at der har været en vandmølle på dette sted. To brande hærger efterfølgende møllen, som dog hver gang bliver genopbygget. Møllen vi ser i dag opførtes efter den anden brand i 1843.

Frokosten er bestilt i den nedlagte Rækker Mølle, som er en gammel vandmølle ombygget til restaurant med sit eget bryggeri. Stedet bærer navnet - **Bryghuset Rækker Mølle** - og vi starter med en lille rundvisning i bryggeriet og herefter nyder vi en lille frokost hvor det gode øl fra bryghuset gerne skulle supplere den gode mad. Efter frokosten kører bussen videre til Lydum Mølle beliggende ved Nr. Nebel.

Lydum Mølle er et vanddrevet elværk, der indtil 2002 leverede strøm til de nærliggende sogne. Vandmøllen ved Lydum Å har rødder tilbage i middelalderen og fungerede som kornmølle til langt op i 1900-tallet. I 1903 blev der indrettet et elektricitetsanlæg til møllens eget brug. Det gav lys til mølle, butik, pakhus, stalde og beboelse. Det gamle vandhjul blev ca. 1917 udskiftet med en turbine. Elværket var i drift igennem tre generationer indtil 2002. I 2004 overtog en nystiftet forening Lydum Mølle med det formål at sikre dens eksistens som udgangspunkt for historieformidling, kulturmiljø og naturoplevelser.

Næste mølle, og den sidste på dagens spændende mølletur, skulle gerne blive den nyligt restaurerede Nørholm Vandmølle. Ved redaktionens slutning var detaljerne ikke helt på plads omkring dette besøg, men i marts/april nr. af "Møllen" vil der foreligge det færdige program, med priser o.s.v. for årsmødet 2015.

Det hyggelige Bechs Hotel i Tarm.
Foto: Susanne Jervelund

Lydum Mølle og Elværk i oktober 2014. Som det ses var der masser af vand til møllen denne dag. Foto: Susanne Jervelund

Nørholm Vandmølle lige efter endt restaurering.
Foto: Per Gliese

Men sæt allerede nu kryds i kalenderen, og så håber vi på stor tilslutning til oplevelser blandt gode møllefolk.

Kilder: www.kulturstyrelsen.dk - Wikipedia - bladet "Møllen"

Frivilligt arbejde

Af Susanne Jervelund

At over 2 mio. danskere udfører frivilligt arbejde, var en af de oplysninger jeg fik med hjem fra Frivilligkonferencen i december 2014. Den årlige konference om frivillighed arrangeres af Center for frivilligt socialt arbejde og årets tema var "Hvad f*** gør frivilligheden frivillig". Der arbejdes virkelig meget med frivilligt arbejde, både blandt forskere, i offentlige institutioner og instanser, samt ikke mindst blandt det utal af frivillige organisationer der findes. Det er uden diskussion en stor mangel, at der mangler en aktuel værdisætning af værdien af det frivillige arbejde. Det arbejdes der på, blandt andet på Københavns Universitet. Tidligere estimater viser at den frivillige sektor i Danmark udgør lidt under 10 % af det af samlede danske BNP, og at den frivillige sektor råder over lidt over 100 milliarder kr. Der er over 101.000 frivillige foreninger i her i landet. Efter sådan en statistik, står det lysende klart, at når det gælder frivillige, er mølleforeningerne ude i en stærk konkurrence med alle de andre frivillige foreninger og offentlige instanser der også ønsker kontakt til frivillige.

Temaet for konferencen var frivillighed som frivillig, og de forhold der er omkring frivilligt arbejde. Den første indlægsholder var Anders la Cour, der fremfører at frivillige foreninger skal være til for frivilligheden og ikke kun for de enkelte frivillige. Det, der er kernespørgsmålet er, hvad der adskiller frivillighed fra andre måder at løse opgaver på. Det kan umiddelbart virke enkelt at svare på det, for en opgave, der er løst af en frivillig er en billigere måde at få ting gjort på, og ofte den eneste måde at få udført mange vedligeholdelsesopgaver. Det falder godt ind i teorien om at frivillighed handler på situationer og nuet. Desuden er det en præmis, at frivilligheden kun forstår overordnede beslutninger som et tilbud. Frivillighed forstås også som en kraft i sig selv, som de enkelte frivillige involveres

De frivillige i Ulstrup Møllelaug på Røsnæs, arbejder med spåntækning af møllen.
Foto: Ulstrup Møllelaug

I Løve er der besøg fra Holland, og møllelaugets folk har travlt med at sætte sejl.
Foto: Gerard Sturkenboom

De frivillige i Sillerup Mølle, viser stolt møllen frem. Foto: Sillerup Møllelaug

i – i større eller mindre grad. Egentlig ledelse af frivillige eksisterer ikke i traditionel forstand. Her kom også lidt om at frivillighed ikke kun er positiv, der findes mange historier om frivillige der nærmest gør mere skade end gavn, med det de gør. Der er desværre ingen garanti for at frivillige, af sig selv finder ud af at løse opgaverne på den bedste måde. Desværre kan dette forhold også være med til at frivillige mister motivationen og holder op med at være aktive. Det er så her jeg tænker på behovet for lettilgængelig adgang til viden på et højt fagligt niveau, konkret om møller og det håndværk der er knyttet til det.

Hvad motiverer frivillige? Det er det store spørgsmål og besvares ofte med "Det at gøre noget for andre, så man har det godt selv". En anden besvarelse kan være "En lyst til at forandre noget i samfundet" eller en lyst til at være en del af et fællesskab, eller at kunne dyrke en særlig interesse. Motivationen for at være frivillig er meget bred, og det betyder at der skal mange forskellige tilbud til for at støtte de frivillige.

Et vigtigt fælles krav er dog at frivillige skal "slippes løs" under forudsigelige rammer. Det nytter for eksempel ikke, at man ønsker at arbejde i en mølle, uden at respektere en fredning og gamle håndsværkstraditioner.

Overalt leder stat og kommuner efter hjælp til at løse deres opgaver, herunder også gratis arbejdskraft fra frivillige foreninger. Her er det især, at opgaver omkring de offentligt ejede møller lægges over til frivillige. Men denne "trend" føres videre til andre møller, hvor frivilligt arbejde kan være den eneste måde at få løst opgaver på.

Der er et udsagn om frivillighed, som vist er meget sandt "Frivilligheden lever af lyst og dør af pligt". Det medfører igen, at der er et større og større krav til det frivillige arbejde. At udføre frivilligt arbejde, skal være med til at gøre en forskel. Men på den anden side er der også krav om indhold og rammer. De frivillige vil have noget ud af at bruge deres tid på noget. Hvis ikke det er lærerrigt, tilpas fagligt udfordrende eller passende organiseret, vil det være lettere for den frivillige at bruge sin tid et andet sted. Det stiller krav til organisering af det frivillige arbejde så det opleves nøje planlagt og effektivt. Der kan derfor stilles følgende krav for at sikre de frivilliges motivation:

1- Oplevelsen af meningsfuldhed og variation
2- Sammenhæng mellem ansvar og resultat
3- Viden om konsekvens og betydning af arbejdet.

Med andre ord, skal den enkeltes bidrag være synlig i det sammenhængende perspektiv, og resultatet må gerne italesættes og fejres.

For forskellige aldersgrupper bruges frivillighed til forskellige hensigter. Unge vælger af og til frivilligt arbejde for at få "noget på deres CV", som de kan bruge til jobsøgnings for eksempel. Ældre bruger af og til frivilligt arbejde til personlig branding, for at signalere personligt overskud. Generelt gælder at frivilligt arbejde bruges som del af personlig udvikling, det kan også være forskellige faglige udfordringer.

Hvad får frivillige til at fortsætte? Det handler om engagement, som baseres på fælles mål og visioner, gensidig respekt og tillid, samt følelsen af at ens svaghed opvejes af styrker hos andre i fællesskabet. Vigtigst er troen på den fælles vision, og at det giver mening at være med til arbejdet.

Når alt dette med lyst og så videre er fremhævet, kan man ikke komme udenom pligt. Det understreges, at pligt ikke er noget negativt. At en opgave er en "pligt- opgave" betyder også at det er en betydningsfuld opgave, som kræver en ansvarsfølelse og at der tages ejerskab overfor. På jobportalen www.frivilligjob.dk er erfaringen, at des større krav det stilles til ansøgerne, des flere ansøgere er der.

På historiske møller er der mange vigtige og ansvarsfulde opgaver, så mon ikke frivilligt arbejde i en mølle kan konkurrere med mange andre tilbud.

Klage over vandplanerne

Dansk Møllerforening har sammen med BYFO og Foreningen for Bevaringsværdige Bygninger sendt en klage over vandplaneren til Natur- og Miljøklagenævnet den 27. november 2014.

Baggrunden for dette er at foreningerne ikke finder, at den danske stat har udnyttet de muligheder der var i direktivet for at sikre kulturhistoriske anlæg. Vandrammedirektivet rummer mulighed for at lempe miljømål ved kulturhistoriske anlæg langs søer og åer. Direktivet beskriver klart muligheden for at udpege kunstige eller stærkt modificerede overfladevandområder og fastsætningen af mindre strenge miljømål. På trods af høringssvar fra Dansk Møllerforening og BYFO er lempelsesmulighederne, kun i et meget begrænset antal tilfælde bragt i anvendelse. Desuden peges på en meget stor uensartethed i udpegningen som følge af utilstrækkelige undersøgelser og det medfører overimplementering, hvor lempelsesvilkår faktisk kunne være bragt i anvendelse.

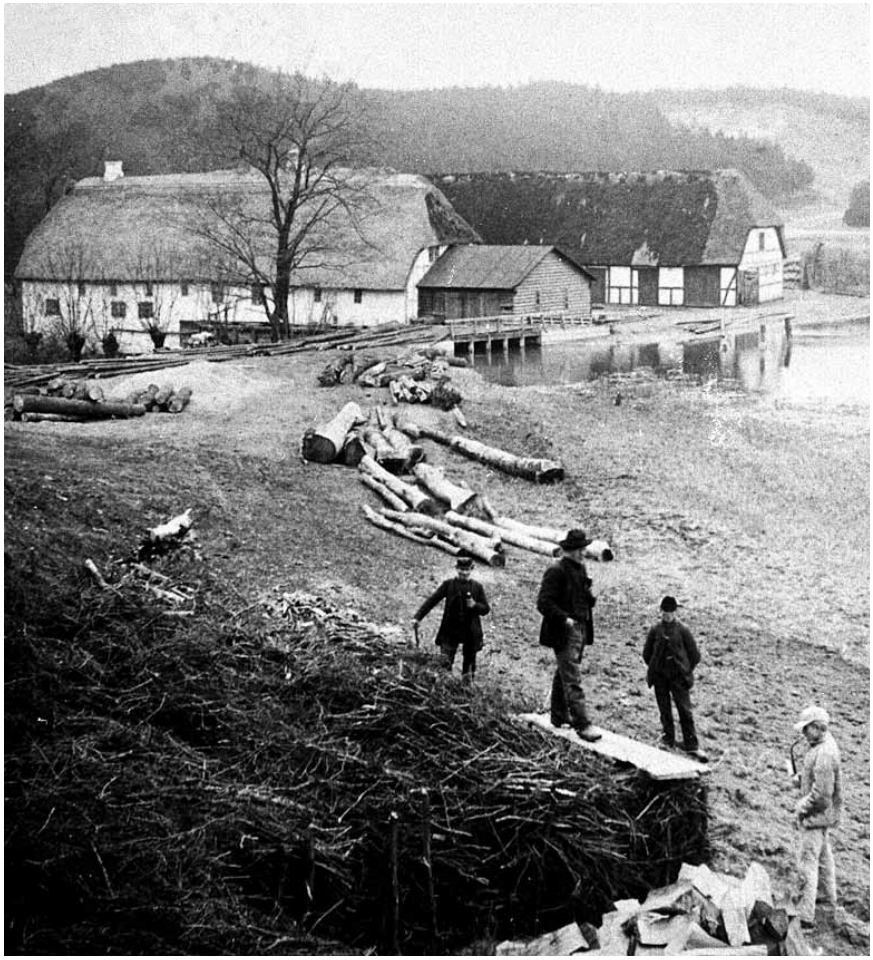
1. Det påklages derfor, at Naturstyrelsen gennem forkert kategorisering har undladt at sikre disse anlæg den lempelsesmulighed, som loven indebærer-

Dette er så meget desto påfaldende, når det samtidig konstateres, at Naturstyrelsen netop har udarbejdet Retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer, hvor styrelsen konstaterer:

”at principperne for identificeringen af især de stærkt modificerede vandområder har varieret noget fra amt til amt. Derfor anbefaledes følgende:

At identificeringen af stærkt modificerede vandområder justeres i forbindelse med udarbejdelse af den 1. vandplan og baseres på nye og centralt udmeldte retningslinjer for fysisk modifikation.

På trods af muligheden for at foretage sådanne udpegninger, så er det eksempelvis kun to ud af 18 vandmøller, hvor møllen og nærmeste omgivelser er fredede, at Naturstyrelsen følger sine egne retningslinjer i vandplanerne og trods høringssvar fra relevante foreninger ikke begrunder eller redegør for denne praksis, som officialprincippet forpligter den til.

Der skal kæmpes for at bevare miljøet omkring vores gamle vandmøller. Heldigvis findes der bevaret gode gamle foto med disse skønne møller og miljøet omkring dem. På fotoet her ses, Hylken Vandmølle på Fyn år 1888. Fotoet er den ene del af et Stereoskopfoto, venligst tilgået foreningen af Peter Randløv - Værløse

2. Det påklages derfor også, at - Vandplanerne ikke indeholder en samlet redegørelse for betydningen af tilstedeværelsen af kulturhistorisk vigtige anlæg langs vandløb og søer. En sådan redegørelse burde som en del af basisanalysen eller en statusrapport dels have kastet nødvendigt lys på ovenstående forhold, og dels have skabt et langt mere præcist billede af de reelle omkostninger ved at implementere vandplanerne.

Såfremt det i den videre kommunale implementering af vandplanerne vil vise sig nødvendigt at tage et større hensyn til kulturhistoriske elementer – og det viser en række allerede opståede enkeltsager, at det vil – vil omkostningsniveauet blive langt større.

3. Det påklages endvidere at: - Vandplanerne rummer en væsentlig tilblivelsesmangel som følge af, at Kommunerne, i henhold til miljømålsloven er bundet af de vedtagne vandplaner. I loven hedder det:

”Statslige myndigheder, regionsråd og kommunalbestyrelser er ved udøvelse af beføjelser i medfør af lovgivningen bundet af vandplanen og den kommunale handleplan og skal herunder sikre gennemførelsen af indsatsprogrammet og den kommunale handleplan.”

Kommunerne er derfor bundet af den kategorisering og målsætning for de enkelte vandløb, som vandplanerne opstiller. Der påhviler samtidig kommunerne et ansvar for at sikre de

Endnu et skønt Stereoskopkort fra Peter Randløv, med Dronninglund Vandmølle, mølleren og hans familie, samt møllersvenden på malekarmen. Fotoet er fra 1899.

væsentlige kulturhistoriske værdier, som vil blive påvirket af vandplanernes implementering. Dette er senest understreget med det af miljøministeren udsendte hyrdebrev af 11. juni 2014 hvori hun minder samtlige borgmestre og kommunalbestyrelsesmedlemmer om kommunernes forpligtelse til at foretage:

”den konkrete vurdering af balancen mellem natur- og miljømæssige hensyn og kulturhistoriske hensyn”.

Dette følger af vandløbslovens § 37, stk. 3. hvori det fastsættes:

”at vandløbsrestaureringsprojekter ikke kan gennemføres, hvis væsentlige kulturhistoriske interesser dermed tilsidesættes”.

Mange problemer opstår, idet de lokale museer i medfør af Museumsloven er pålagt at sikre, at der: ”tages hensyn til forekomsten af væsentlige bevaringsværdier”, hvilket i følge samme lov først finder sted i forbindelse med de kommunale planer. Det medfører, at de lokale museer er den eneste instans der har en lille mulighed for at påtale hvis kulturhistoriske interesser tilsidesættes. Men det er desværre også sådan, at hensynet til miljømålsloven ikke vil kunne efterleves, hvis målsatte vandløb i medfør af vandløbsloven, og/eller museernes høringssvar i medfør af museumsloven ikke kan restaureres som forudsat i vandplanerne, og dermed ikke kan opnå deres målsætning i planperioden, er indlysende. At en sådan retslig absurditet kan opstå, er en klar tilblivelsesmangel ved de vedtagene vandplaner. En mangel, der kun kan afhjælpes ved, at et langt grundigere overblik over de væsentlige kulturhistoriske forhold tilvejebringes og indarbejdes i vandplanernes kategorisering af vandløb og søer.

Læs hele klagen på http://www.danskmøllerforening.dk/2014-3

MUSEUM VESTSJÆLLAND, RINGSTED MUSEUM OG VINDMØLLE

Omvisning i møllen
Udstillinger: En tidsrejse i Ringsted Kommune
Landbrug, natur og samfund 1900-2010
Skiftende særudstillinger og aktiviteter

Tirsdag, onsdag, torsdag 11-16, Søndag 11-16. Januar og enkelte helligdage lukket.
Særåbning og omvisning i udstillinger kan aftales.
Museumsbutik og café samt udendørs spiseplads til fri afbenyttelse.

Køgevej 41, 4100 Ringsted
http://historienshus.ringsted.dk
Mølle: Morten Sørensen Tlf. 20 22 51 91 eller 57 61 83 30.
Museum: Tlf. 72 10 01 69 eller ringsted@vestmuseum.dk

Ringsted Vindmølle drives som en selvstændig enhed med Ringsted Museum og Arkiv, der er en del af Museum Vestsjælland sammen med de kulturhistoriske museer i Odsherred, Kalundborg, Holbæk, Sorø og Slagelse.

Den gamle mølle i Hørsholm dannede rammen om møllermødet den 25. oktober 2014. Møllen ses her på postkort fra ca. 1905-10. Foto: Per Glieses postkortsamling

Nordsjællandsk møllemøde den 25. oktober 2014 i Hørsholm

Af: Niels Erik Bølling

Der var stemning og godt humør, da 24 mølleentusiaster fra 9 møller mødtes for 2.gang i 2014.

Efter mødet i Jægerspris i det tidlige forår, var alle indstillet på at mødes igen, og da Hørsholm Mølle kunne tilbyde god plads, var kredsen denne gang udvidet, så alle møllepassere og bestyrelsesmedlemmer fra de 12 nordsjællandske møller blev indbudt.

Det var med sorg vi hørte, at Nordskov Møllelaug ikke mente at der var mulighed for at redde møllen. Ifølge deres beregninger ville det koste mellem 8 - 10 millioner kr. at redde møllen, og uden stor opbakning fra kommunen og tilstrækkelig mange medlemmer i lauget, var det en umulig opgave at gå i gang med. Derfor har de valgt at nedlægge det unge laug igen pr. 1.november 2014

Under en indledende præsentationsrunde lærte vi hinanden lidt bedre at kende, men der kom også en række facts frem, som var nok så interessante.

Der har hen over sommerhalvåret været stor aktivitet ved de fleste af møllerne, og mange har haft talrige åbningsdage og god søgning af besøgende.

En foreløbig opgørelse viser at der ved 5 sammenlignelige møller har været åbent gennemsnitlig 24 gange med gennemsnitligt 961 besøgende pr. gang. Frilandsmuseet og Hammermøllen indgår ikke i disse tal, fordi de har haft helt specielle besøgstal og åbningsdage.

Desuden har flere møllelaug nu etableret gode samarbejder med de lokale skoler, så der allerede i dette efterår for de samme 5 møller har været samlet 12 undervisningsforløb med samlet 306 elever og lærere. Hertil kan lægges at også Frilandsmuseet og Hammermøllen har haft samlet 10 undervisningsforløb med samlet 335 elever og lærere. Det er en glædelig udvikling, og vi ser frem til, at skolesamarbejdet vil udvikle sig yderligere, når skolefolkene opdager møllerne som undervisningsplatform.

Al den aktivitet kræver en række frivillige hænder, og vores sammentælling viser, at der i Nordsjælland er mindst 100 møllepassere, som på skift passer og vedligeholder møllerne, og også fungerer som fremvisere og undervisere.

Vi vil meget gerne udbygge det samarbejde, der nu er etableret.

Nogle af de områder, vi ser muligheder i, er fælles kommunikation og formidling, bl.a. ved øget brug af sociale midler og yderligere kontakt til bl.a. Visit Nordsjælland og Tripadvisor*

Dette kræver dog teknisk indsigt til opbygning og vedligeholdelse af hjemmesider og Facebook m.v., mens andet især kræver nogen økonomi.

Vi kan også lære en del af hinanden hvad angår det praktiske omkring møllerne.
Nogle har faste, rutinerede folk, der kan servicere og køre med møllerne, medens andre er helt nystartede og ivrige for at lære. Derfor er det væsentligt, at de faste folks viden bliver bragt videre til de nye, f.eks. ved sidemandsoplæring på nabomøllerne.

De fleste møller fører en log, men hos nogle er det blot notater i et kladdehæfte og hos andre - måske for detaljerede – skemaer.

Vedligeholdelse med smøring og vingedrejning samt kørsel med vandhjulet bliver husket, men vi vil udarbejde en leverandøroversigt, f.eks. vedrørende smøremidler og maling etc.

Der er mange fælles problemer og ønsker, så derfor var alle fremmødte enige om at vi skal mødes igen; ikke én med to gange i det kommende år.

Vi mødes derfor ved Ramløse Mølle lørdag den 18. april 2015 og ved Skenkelsø Mølle lørdag den 24. oktober 2015, og håber at mange af dem, der var forhindret i år, kan deltage.

Deltagende møller: Frilandsmusset, Hammermøllen, Højsager Mølle, Hørsholm Mølle, Jægerspris Mølle, Karlebo Mølle, Kastelsmøllen, Skenkelsø Mølle og Tibberup Mølle.

Afbud fra: Brøndbyvester Mølle, Nordskov Mølle, Pibe Mølle og Ramløse Mølle.
Intet nyt fra Melby Mølle.

Mødet er i gang. Foto: Niels Erik Bølling

Hørsholm Mølle anno 2014. Foto: Per Gliese

Julemaling i gammel tid

Thomas N. Thomsen, kaldet "Møller Thames" fra Overlade Mølle har omkring 1960 nedskrevet beretninger om sin tid som møller. Her om julemalingen:

Hvert år når vi nærmer og jul, vender tankerne uvilkårligt tilbage til gammel tid, og hvad der da skulle formales i møllen.

Mange gamle møllere må tænke som jeg, når vi nærmer os jul, at det var hårdt slid dengang, at overkomme alles ønsker om julemel.

Der var ikke noget der dengang hed at købe mel til bagning. Der blev måske købt lidt flormel til hvedebrød. Alt andet skulle formales på landsbymøllen. Brødkorn til jul skulle tærskes i oktober måned, og ligge på loftet for at det kunne være tørt og godt.

Kunder var alle, som havde jord, og kun arbejderklassen måtte købe brød. Det var dertil småt med rede penge at købe for, så fra midten af november begyndte folk at komme med julekorn.

Nu gjaldt det jo om, at der ville komme rigelig med vind, for kunne nogen ikke få sigtebrød til julen, ja så var højtiden spoleret, og alle pressede på. Allerede ved indleveringen fik man en påmindelse om, at det nu endelig skulle males før jul, og så fik man jævnligt stukket en halvtredsøre ud eller somme tider et halvt pund røgtobak af Bendissens Posetobak Nr. 3 fra Thisted. Det var af den slags, det ikke var nogen nydelse at ryge, men vi lovede at gøre alt, hvad der stod i menneskelig magt for at få malet også deres portion. Det var ikke små partier, kan jeg love, og nætterne måtte tages med i møllen, alt mens man blev julehvid af støv.

Men det kunne jo hænde, at der kom en periode med småvind, så vingerne ikke kunne dreje rundt. Så sørgede man for at få kværnene bildet, så man var godt rustet til at tage fat, når det ville blæse igen. Møllen var dynget til med sække, både nedenunder og ovenpå, så vi næsten ikke kunne røre os. Vi måtte af og til

Overlade Mølle omkring 1913 på gammelt postkort.
Foto: Per Glieses postkortsamling

transportere noget hjem i møllerens storstue. Der var tit op mod hundrede og halvtreds tønder rug til sigtning og derforuden masser til rugbrød. Gårdmændene skulle som regel have en og en halv tønde rug sigtet og fire skæpper til rugbrød. Der var nogle af arbejdsmændene, der tiltuskede sig tre skæpper rug, for det var jo synd for børnene, hvis de skulle mangle sigte-

Møllen i Overlade var muret til hatten og med sejlvinger. Fotoet er fra omkring 1925 og tilgået Per Glieses samling, fra Møller Niels Nøhr - Ubby Mølle.

brød. Det var anset for både lækkert og sjældent, noget man nærmest kun fik til jul. Så var der byg til sigtning, så godt som fra hvert hjem, foruden byg til gryn samt en del til malt. I en gård blev der brygget af 4 skp. Malt. Husmandsstederne og småfolk brugte 1-2 skp.

Var vi så heldige at have god vind og fik julekornet malet, var vi også sikre på at komme med til julegilderne.

Møller Thames har skrevet en møllesang, som bringes her:

Den gamle møller

Ja, no er A gammel aa gro som I sier,
men ino ka A mines de gue gammel Tier,
dengaang te vor Vindmøller svang djer Ving,
aa Dørklokken immer aa immer ku ring.

Ja, dengaang var der fut i e Fejmøj mi Faar,
de sidst Daw faer Yvl var no et olti raar,
for 6 Daw i Træk aa 6 Nætter mæ,
ja, der skuld jo nøj te aa hold te de,
men blot de vil blæs, saa gik de endda,
for Folk de skuld da djet Yvelkuen ha,
aa fek a jo osse, ja de ka I tro.

Vi sled med djet Kuen, mens de anner de sov,
Vi snuppe en jenle Dram, et flier,
for alt de her Milstøv, de sku skølles nier.
A hover saa godt, vi med Angstfyldt Sind,
ku spejd etter blot lidt Tejn te nøj Vind.

Lidt Astronomi de fik vi da lær,
aa de var i Grunden slet et saa svær.
Hves Himlen var ulden som e klippe Foer,
vi saa: Vi for Ræen ihvordan det gor.
Hvis der faldt noen Klatter vi saa: Vi for Snø,
aa var Trend Skov mørk, ja saa fik vi Tø.

Var Fyvren mel Fuur og Livø gro,
saa ku vi em et rejte Blæsvejr spo.

Ja vi ku "snak vejr" i flir Dav i træk,
men no er snaar ol vor Vindmøller væk.
No hæller de blot lidt Bensin i en Kop,
aa saa gor Motoren i fuld Galop.
Men pønt i e Lanskab, de gør en no et,
ihvertflad tøkkes A, de er alt folet.
En Møl po en Bak er et herligt Syn,
enten den staar eller goer som et Lyn.

Den gemmer jo Minder fra Ungdommens Vaar,
der gik A som ung, aa der gik min Faar.

Et lille afskedsvers fra Møller Thames:
A sier paa vor kjerkgoer de øndigste stien,
her blyver wal osse e plads te mi bien,
men mi taanker a oller ku tink mæ aa død:
Vil I res mæ et mind, så res mæ en møl.

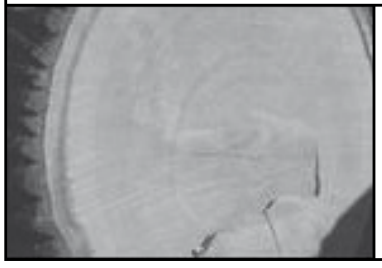
Leveringsdygtige i træ af høj kvalitet til blandt andet byggeri, møller, skibs- og bådebygning, og havnebyggeri. Opskæring af stammer i ønskede kvalitet og dimmensioner, i længder op til 25,5 meter.

Vores speciale er træ og tømmer hvor der stilles specifikke krav til trækvalitet og besavning, f.eks. svært tømmer i specielle dimensioner.

Savværket har mere en 75 års erfaring og vi kan også tilbyde os som sparringspartner til såvel rådgivere, projekterende og udførende og er til rådighed med tekniske informationer og vejledning.

Foto: Baunehøj Mølle i Grenaa.
Følgende til møllen er leveret af Hans Larsens Savværk & Trælast: Egetræs tagspån, møllevinger i lærk samt lærkestolper til rundgang og de bærende konstruktioner.

Hans Larsens Savværk & Trælast A/S
Grundlagt 1931
Lillevang 3, 3650 Ølstykke
Tlf. 47 17 83 03 • Fax 47 17 64 24
E-mail: post@savvaerket.dk • www.savvaerket.dk

Det er ikke lykkedes at opdrive et foto af Strø Mølle og Møllegaard, men vi viser her et foto af Lundby Møllegaard ved Næstved, hvor skikkelser i form af mølleren, møllersvendene og tjenestefolk, er samlet foran møllen.

Skikkelser og Skæbner fra en Nordsjællandsk Møllegaard

Af Marie Karlsen

Fru Marie Karlsen, Skævinge, giver her en række glimt fra sin egen slægts historie, — en flittig nordsjællandsk møller-families oplevelser i hverdag og til højtider, fra 1860 til efter århundredskiftet.

Der har i mit hjem eksisteret en gammel slægtsbog, som desværre og til min fars store sorg — sporløst forsvandt ved min bedstemors død. Ifølge denne bog hed en af mine tipoldemødre Helvig Høg og var indehaver af Melby Kro, — og om hendes brudefærd berettes, at medens bryllupshøjtideligheden foregik i kirken, krøb en forsmået bejler op på kirketaget og løsnede en tagsten, og idet brudeparret kom ud af kirkedøren, lod han stenen falde. Den nåede kun lige at strejfe bruden.

Mine oldeforældre, Frederik Hansen, og hustru, Margrete Bendtsdatter, var også indehavere af Melby Kro, hvor min bedstemor er født, men ca. 1828 afstod de kroen og flyttede til Strø, hvor de overtog Brydegård. Denne gård er endnu i slægtens eje, i fjerde generation. I dette ægteskab var, så vidt jeg ved, fire børn, min bedstemor Helvig Frederiksdatter og sønnen Hans Steffen Frederiksen, Brydegård, Søren Frederiksen, Jordhøj, og Bent Frederiksen, »Kronlund«, Meløse. Kun én af Frederik Hansens og Margrete Bendtsdatters børnebørn er i live. Det er Rentier Hans Sørensen, Slangerup, en søn af Søren Frederiksen. En søn af Hans Steffen Frederiksen, Sognefoged Andreas Hansen, Strø, og en Søn af Bent Frederiksen, Gdr. Frederik Frederiksen, St. Lyngby, døde begge i sommeren 1947. Min bedstefar hed Jens Hansen og var født i Nejede. Han fik ved sit giftermål med Helvig Frederiksdatter en lille ejendom i Sigerslevøster og senere Strøgård i Strø By. I dette ægteskab fødtes tretten børn, hvoraf de syv døde som små, tre sønner og tre døtre forblev i live. Min far, Frederik Jensen, var den næstyngste, kendt over det meste af Frederiksborg Amt under navnet »Frederik Møller«. Hans ældste søster, Kirsten, huskes sikkert af mange ældre på Ramløseegnen. Hun var indehaver af Taagerup Mølle, hvortil der også var knyttet bageri, købmandshandel og landbrug. Faster kaldtes i daglig tale »Møllerkirsten«, — eller rettere: Kesten. . Min far blev født den 10. december 1848 på Strøgård.

Dette er baggrunden for skildringen af vor slægt og af minder fra Strø Møllegaard fra 1860, det år, min bedstefar mageskiftede gården med møllen, hvortil hørte landbrug og bageri.

I slægten fortælles, at bedstemor ikke vilde med på møllen. Men en midnat kom bedstefar hjem og kaldte hele familien og folkene op, — for nu havde han købt og overtaget møllen, og der skulle flyttes og pakkes med det samme. Bedstemor tog sig denne handel så nær, at hun slog sig på flasken, og det holdt sig, til hun var højt oppe i årene. Og det havde en højst ubehagelig hændelse til følge. Bedstemor havde altid sin store lænestol stående ved siden af kakkelovnen, og en dag havde hun lagt sit strikketøj fra sig og var gået i kælderen for at slukke sin tørst af brændevinstønden. Hun kunne sætte munden til hanen og drikke brændevin, som andre sætter en flaske for munden og drikker en bajer! Da bedstemor kom op, så hun ikke i sin salige rus strikketøjet, men mærkede dog, at det gav et stik i låret. Hun skulle atter have fat på strikketøjet, men kunne ikke finde den ene pind, — og så var det selvfølgelig »de S… .unger«, der var rendt med den. Nogle dage senere begyndte bedstemor at klage over smerter i låret, og inden længe var benet én stor betændelse, helt ned over knæet. Doktor Arup fra Slangerup kunne ikke finde eller forstå årsagen, og mor måtte pleje bedstemor dag og nat med varme omslag i mange uger. Men en skønne dag, da far var kørt til doktoren, og mor stod ved hende, så mor pludselig noget mørkt komme frem nede under bedstemors knæ, hvor betændelsen havde dannet et hul. Mor bad bedstemor ligge stille, og mens hun lempelig strøg ned ad låret, arbejdede genstanden sig længere og længere ud. Til sidst kunne mor i et rask tag hale strikkepinden frem i dagens lys. Den var kulsort og havde bøjet sig til en krog, da den havde passeret knæskallen efter den lange vandring gennem bedstemors ben. Doktor Arup tog pinden med sig til forevisning på en lægekongres. Men fra den dag kom bedstemor sig hurtigt og levede i flere år, skønt hun var over halvfjerds.

Bedstefar var svagelig og led af »tæring«, som det dengang kaldtes. Derfor blev drengene tidligt sat til at tage fat

i den store bedrift. Far var stor, stærk, og smidig som en kat, og kom i møllerlære lige efter konfirmationen.

Der kom folk fra flere sogne for at få sæden malet og samtidig hente brød med hjem. Havde det været vindstille i nogen tid, kunne køretøjerne holde i en endeløs række. Så var der ingen snak på møllen om fyraften. Der blev arbejdet dag og nat, til lofterne var tømt. Et år faldt det i med vindstille en hel uge op til jul, men dagen til juleaften blæste det op, og nu gik møllen uafbrudt i fire døgn. Både juleaften, julenat, første og anden juledag måtte de slide i det.

En stormvejrsnat i forsommeren 1863 fulgtes far med sin læremester, Peter Johansen (der var slagter i Mørkøv ved Holbæk) op ad trappen til kværnloftet. Pludselig bukkede Peter Johansen sig ned og greb efter noget. Far så ligesom en lille sort skygge fare forbi og troede, det var en rotte. Men da de var kommet op på loftet, sagde Peter Johansen:

—Vær forsigtig, Frederik, for inden længe bliver der båret et lig af gårde.

Far lo ad ham, men kort tid efter blev den forrige ejer, Møller Wieth, der havde sit ophold på gården, syg og døde.

Det samme gentog sig en stormvejrsnat hen på efteråret, da far og hans læremester atter fulgtes ad op ad trappen til kværnloftet. Far så igen en sort skygge fare forbi, mens svenden greb efter den. Da de kom op på loftet, vendte svenden sig om mod far og sagde alvorligt:

—Det vil jeg sige dig, Frederik, hvad du end foretager dig, så vær forsigtig, for inden året er omme, bliver der båret en død ud af møllen.

Far blev vred og bad ham »holde kæft« med sådan noget sludder og ikke gå og gøre ham bange for at røre sig, men svenden holdt på sit og indskærpede forsigtighed. Far følte sig meget ilde berørt, da hans far på det tidspunkt var meget sløj, men han fortsatte dog med at hjælpe til på møllen. Den 9. december, altså dagen før fars fødselsdag, fik de den 33-aarige husmand Lars Sørensen fra Strø Enghave, og den senere handelsmand i Sigerslevøster, Per Poulsen (kaldet »Ja-Jøv«, fordi han altid brugte dette udtryk) som medhjælpere i møllen.

Melby Mølle, som ses her efter en restaurering i 1945, dannede sammen med kirken og kroen, samlingspunkter i byen.
Foto: Per Glieses postkortsamling

Far og de to mænd arbejdede oppe på kornloftet, mens mestersvenden passede melkværnen på nederste loft. De havde netop haft et lille pusterum og vendte sig for at gå hver til sit arbejde, da Lars Sørensen ikke tog sig i agt, men trådte et skridt til siden og styrtede ned gennem de åbentstående lemme, gennem begge lofter, ned i mølleporten. Han var dræbt med det samme.

Hvorledes det kunne gå til, fik far aldrig opklaret, han var lige så hurtigt nede som Lars Sørensen. Det var den tungeste gang i fars liv, da han blev sendt over marken til Enghaven for at forberede Lars Sørensens kone, der var højgravid. Imens kørte bedstefar den dræbte ad vejen til plejehjemmet. Dette skete den 9. december kl. 9 aften. Lars Sørensens kone nedkom med en søn den 2. marts 1864. Denne søn er for få år siden død, ugift, på Skævinge alderdomshjem. Far glemte aldrig synet af legemet, der styrtede gennem lemmene, men den synske mestersvend vilde aldrig fortælle, hvad han havde set, eller hvad han havde taget varsel af.

Bedstefar døde, mens far var i tjenesten, den 21. oktober 1870, og far bestyrede nu gården for bedstemor nogle år, men overtog den så selv i 1874. Han holdt bryllup med Karen Marie Bjerregaard den 19. juni 1875. I dette ægteskab, der varede 56 år, var der tretten børn, de elleve levede, de to døde i barnealderen.

Bedstemor var på aftægt hos far og mor og døde 9. februar 1897. Hendes død og begravelse står tydeligt prentet i min erindring.

Det bedste, vi børn vidste, når vi vågnede om morgenen, var at komme ind og ligge i fars og mors senge. Denne morgen, — klokken var kun syv — lå vi og sang og skrålede af fuld hals, da jeg uvist af hvilken grund hoppede ud af sengen og i min stumpede særk løb ind i dagligstuen. Der stod en af mine ældre søstre og varmede hænder

I byen Melløse hvor forældrene holdt Guldbryllup i 1925, lå også en mølle. Melløse Mølle som her ses på postkort fra ca. samme periode.

på kakkelovnen, og idet hun så mig, sagde hun alvorligt: — I må ikke ligge og synge sådan, — for bedstemor er død i nat.

Som en flok forskræmte fugleunger puttede vi os igen ned under dynen. Jeg ser også tydeligt for mig nabokonerne komme med bedstemors lig gennem dagligstuen, just som vi sad og spiste davre. Bedstemor blev lagt på strå i storstuen. Min søster, Maren, løb i panisk rædsel hen og gemte sig i kakkelovnskrogen bag køkkendøren, hun turde ikke se bedstemor og ville heller ikke hen ved kisten sammen med os søskende på begravelsesdagen. Nu kom der travlhed over møllegården. Der skulle vaskes og slagtes, bages og brygges, og nabokonerne kom og hjalp til. Bedemanden blev sendt ud for at byde slægt og venner til henfærden. En gris og en årskalv blev slagtet, alt det gamle kobber-og messingtøj blev pudset, så det strålede om kap med vintersolen. På selve begravelsesdagen rullede vogn efter vogn ind i gården. Der var over trehundrede med til begravelsen, og følget stod langt ud på kirkegården. Og efter begravelsen samledes slægt og venner atter til spisning i hjemmet, hvor der ikke blev sparet på hverken mad eller drikke.

Ud på aftenen, da humøret var steget adskillige grader, fandt Bent Frederiksen, der var en tyk mand og stor spøgefugl, på, at han og fars yngste søster Inger, der også var en sværvægter, skulle finde ud af, hvem der var tykkest. Og denne opmåling skulle finde sted i døren mellem storstuen og dagligstuen. Bent Frederiksen kunne lige klemme sig igennem, men faster Inger blev hængende og måtte bugseres sidelæns igennem.

At der også til hverdag var meget at gøre for en husmor på møllegården, fremgår alene af, at der en sommer var femten voksne mænd på kost. Henimod jul kulminerede travlheden. Folk kom selv og hentede brødet, og alle ville have det så frisk som muligt. Otte dage før jul blev storstuen gjort i stand, og hele gulvet blev dækket med presenninger, dækkener og lagner, og så blev gulvet fyldt med sigtebrød. Dengang var det skik, at Smaakaarsfolk kun ved højtiderne spiste sigtebrød. Dagen til lillejuleaften begyndte folk at hente deres brød, og alle skulle beværtes med æbleskiver, mandfolkene tillige med en dram eller kaffepunch. Den dag bestilte mor ikke andet end at bage æbleskiver, - og inde i hver skulde ligge en stor rosin. Mor rørte spandevis af dej, og et stort dejtrug skulde fyldes til top, før der var nok til juleæbleskiverne. Tit nåede de ikke at få tømt storstuen før hen på eftermiddagen juleaften, så mor og pigerne efter julemaden måtte op for at tørre støv af. Julemorgen skulle alt være i orden. Ve den, der ikke var i stadsen til julefrokosten kl. 9, det var nemlig fast skik, at far og mor skulle til højmesse juledag.

Far solgte bageriet i 1889, møllen i 1892 og møllegården i 1914 efter et livs slid og enestående gæstfrihed. Selv landevejens farende folk vidste, hvor de skulle gå ind. Både »Tut Olsen«, »Kristian Fr. Hatmand«, og hvad de alle sammen hed, fandt vej om vinteren til møllegården, hvor der altid var et lunt dækken og et måltid mad. Smaakaarsfolk havde en varm ven i far, der var en streng mand med skarpe meninger, men jeg har mere end en gang senere i livet truffet folk, der havde noget at takke ham for. For mange år siden, da jeg lå på sygehus, kom en af de besøgende, en ældre kvinde, efter præsentation hen til min seng og mindede mig om en lille for far typisk episode, da hun var barn. Hun havde tabt sine penge til brød, men far havde set oppe fra møllen, at barnet sad og græd på grøftekanten. Han afbrød sit arbejde, gik ud til hende, tog hende ved hånden og udleverede hende brødet gratis. Men en enspændernatur var min far, mod os børn var han ubønhørlig streng, og et rosende ord fra ham var som et kærtegn. I det offentlige liv nåede han ikke så langt, som hans evner berettigede ham til. Kom han i en bestyrelse eller i et udvalg, sagde han sine meninger alt for hårdt..

Mine forældre nåede at holde guldbryllup i deres lille hjem i Melløse den 19. juni 1925. Her lukkede min elskelige, milde og gode mor sine øjne den 23. april 1931, og min far døde to et halvt år senere, knapt 85 år gammel.

Nordjyllands Historiske Museum
Møllehistorisk Samling, Hadsund

Fascineret af gamle møller? Så gå på opdagelse i udstillingen »**Stærkere end 100 mænd**« - en udstilling, der ved hjælp af genstande, plancher, audioguide, animationer og video fortæller om dansk møllebyggeri gennem tiderne.

Gruppebesøg med rundvisninger, filmforevisning eller foredrag arrangeres. Besøget kan kombineres med besøg på Havnø Mølle, og vi hjælper gerne med planlægning af møllebesøg i Nordjylland.

Museumsbutikken tilbyder et stort udvalg af møllebøger, videoer og møllesouvenirs. Vi sælger også på postordre. Se hjemmeside.

www.moelleforum.dk
Rosendalsallé 8, 9560 Hadsund.
Tlf. 9931 7460 • ila-kultur@aalborg.dk

Møllehjulet på plads i Daugbjerg

Af Uffe Salomonsen/Redaktionen (P.G.)

Efter en lang og stor indsats fra de frivillige omkring Minilandsbyen og vandmøllen i Daugbjerg, er det nu lykkedes at afslutte første fase af vandmøllens restaurering, med nyt vandhjul.

Arbejdet med opsætningen af vandhjulet, startede først i december 2014.

Vi bringer her et uddrag af Uffe Salomonsens beretning af forløbet, fra Vejle Stifts Folkeblad.

I løbet af et par timer denne formiddag kom både en seks meter lang og 1,6 tons tung firkantet træaksel og de første dele af det nye møllehjul på plads i møllehuset ved Daugbjerg Minilandsby. Dermed kom det efterhånden 10 år lange projekt med at reetablere vandmøllen i udkanten af Daugbjerg fra forladt møllehus til en fungerende vandmølle ind i den absolut sidste fase.

Det var også en meget tilfreds Svend Erik Jensen, der har været en af de frivillige som har lagt mange timer på at gøre klar til den nye vandmølle, som fulgte arbejdet og hjalp til ved vandmøllen.

Vi kan slet ikke komme ned. På en skala fra 1 til 10, så ligger det her på 11 en halv. Så behøver vi ikke andre julegaver. Det er virkeligt stort, sagde Svend Erik Jensen.

Det er firmaet Møllebygger John Jensen Aps fra Sneglerup ved Vig på Sjælland, der står bag byggeriet af selve vandhjulet og akslen. Sidstnævnte kom som nævnt i et stykke og blev hejset på plads ved hjælp af en kran, mens man samlede selve møllehjulet på stedet. Firmaets folk arbejdede ved vandmøllen i to uger, indtil den stod helt færdig. Udover samlingen af selve møllehjulet skulle den såkaldte malekarm, der kommer mellem selve mølledammen og møllehjulet og som skal lede vandet ind til hjulet, også på plads.

På længere sigt skal der endnu et hjul (gravhjulet) på vandmøllen. Det er der gjort plads til i selve møllehuset, og det vil give mulighed for at trække en kværn, så man kan male mel som i gamle dage.

Men det kræver, at vi får søgt og får bevilget nogle flere penge, men nu er vi er klar til det. Og til foråret skal vi have lavet stensætninger, så der kommer styr på skrænterne. Vi vil også så græs, så det bliver pænt, sagde Svend Erik Jensen.

Vandmølleprojektet i Daugbjerg er blevet muligt at realisere via donationer fra Augustinus Fonden samt RealDanias pulje til byggeriets ildsjæle.

Daugbjerg Vandmølles historie kan dateres tilbage til mindst 1611, hvor der blev sat nyt møllehjul på vandmøllen. Under 1. verdenskrig fra 1914 til 1918 blev møllehjulet erstattet af en turbine, der producerede el til byen. El-produktionen ophørte i 1927, men selve møllevirksomheden fortsatte til 1950. I 1990 blev selve mølledammen genetableret, og dammen holdes nu ved lige med to årlige oprensninger.

Der kom vand på møllen for første gang i 100 år den 19. december 2014.

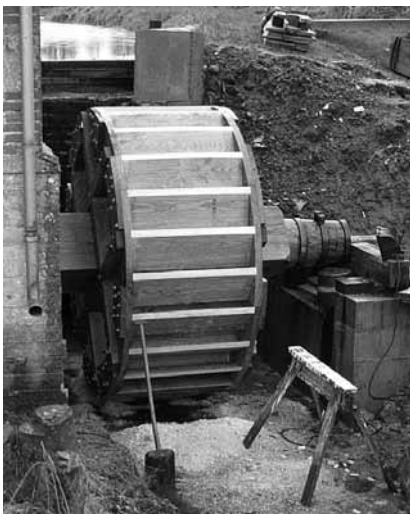
Det tog nogle sekunder, inden vandet fik rigtigt fat, men så begyndte møllehjulet at dreje, og efter kort tid var den ellers hedengangne vandmølle ved dammen i Daugbjerg tilbage i funge-

Møllen i Daugbjerg før man rigtig gik i gang. Foto: Torben Jensen

Den store egetræsaksel til vandhjulet, er på plads inde i møllen. Foto: Karen Bække

Møllehjulet stort set færdigmonteret. Foto: Karen Bække

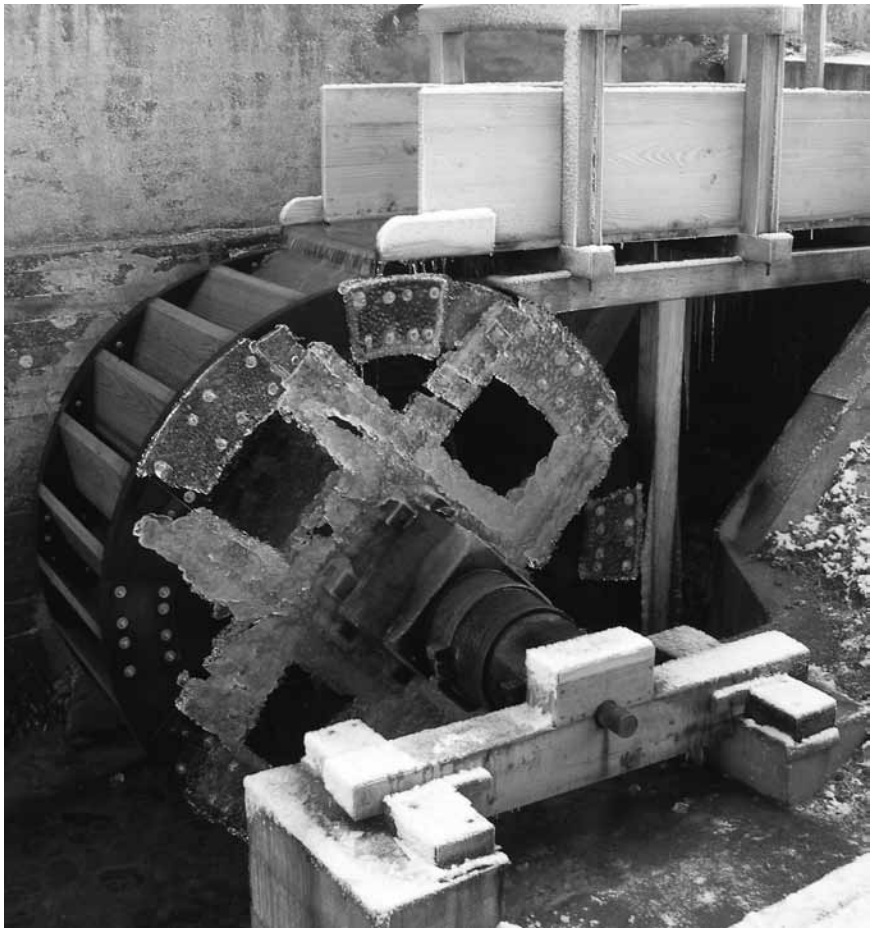
Møllebyggerne er i gang med malekarmen. Foto: Karen Bække

rende form. Mange års arbejde for at få genetableret vandmøllen i Daugbjerg kulminerede da møllebyggersvend Thomas Petersen åbnede for vandet fra dammen ved minilandsbyen.

En sluttet skare var mødt frem for at følge afslutningen på møllebyggefirmaets arbejde. En af de frivillige - Ib Vestergaard glædede sig også over, at man er nået så vidt.

Det er 25 år siden, vi fik vand i dammen igen, og siden har vi arbejdet for at få møllen tilbage. Så det er en kæmpedag, og det er jo snart 100 år siden, der sidst var vandmølle på stedet, sagde Ib Vestergaard, der fascineret har fulgt møllebyggernes arbejde.

Svend Erik Jensen fra Støtteforeningen for Daugbjerg Minilandsby, mener at det har været sliddet værd. Og det har været rigtigt spændende at følge håndværkernes arbejde. Der

Lige før Jul kom vandhjulet i gang, og den første sne og is har også sat sit præg på det.
Foto: Jørgen Jønsson

er brugt elsav en enkelt gang og en elhøvl, men ellers er det foregået med mejsler og andet håndværktøj, og det er jo sjældent at få mulighed for at følge rigtigt håndværk tæt på, sagde Svend Erik Jensen.

Hans Østergaard, der er formand for landsbyrådet i Fjends, har hjulpet med at søge penge til projektet og med sine kontakter, og han var mødt frem for at overvære vandet sætte gang i møllen.

Det er et fantastisk projekt, og det er virkeligt flot lavet, konstaterede han. Og så håber vi, at rigtigt mange vil komme for at se på den nye vandmølle til sommer, sagde Ib Vestergaard.

Kilde: Viborg Stifts Folkeblad den 11. og 20.dec. 2014

Vandborg møller

Om Vandborg Mølle, Møllegården og familierne der.

Før dræning blev så almindelig var der flere vandløb, og vandet svandt ikke så hurtigt, og hvor det samledes i store damme, blev det udnyttet til trækkraft til møllehjul, hvor kornet blev malet.

Vandmøllen i Vandborg (Lemvig Kommune) ser ud til at have været i drift i hvert fald fra 1664 indtil den

Vand og vindmøllen i Vandborg på gammelt fotografisk postkort. Årstallet må ligge tæt på år 1900?. Foto: Per Glieses postkortsamling

Et sjovt foto af møllen og to piger med deres små katte i hånden. Billedet er den ene del af et gammelt Stereoskopfoto. Fotograf og årstal ukendt, men i forhold til det andet foto er den bagerste del af vandmøllebygningen, ombygget. Billedet er venligst tilgået Dansk Møllerforening af Hr. Peter Randløv fra Værløse.

hårde vinter i 1948. Da frøs bækken under amtsvejen, og der dannedes en sø henover den nuværende shelterplads. Da der igen blev hul igennem, fossede vandet gennem dalen med en sådan kraft, at møllens dæmning blev ødelagt og Møllesøen tørlagt.

Der var både vandmølle og vindmølle. Den sidste nordøst for gården. Der har været god søgning den gang ved maling af sognets korn. Det hed sig at mølleren altid blev en velhavende mand. Det var skik, når bønderne kom med deres korn til maling, at de så kom ind og fik snaps og hjemmebrygget øl. Så der var altid udskænkning, og det gik lystigt til.

Den første møller jeg kender omtalt hed Laust, han var især bekendt for sine vældige kræfter. Efter ham kom Poulsen, som kom fra Vejle egnen; det var omkring 1860. Hen var meget dygtig, og også i landbruget var han foregangsmand. Man sagde om ham: Ingenting er umuligt for mølleren. Jorden til Nyholm var under Møllegården dengang. Nyholm blev bygget i 1900.

Poulsen havde 3 børn, Poul, Niels og Karen.. Niels blev gift og fik så møllen. Karen var da gift med Kristen Byskov, Sønder Byskov i Hygum. Poul skulle formentlig så have haft Møllegården, men han døde næsten ved samme tid. Han blev altid hæderlig omtalt, han var vist den første leder af gymnastik her i Vandborg, det foregik i Møllegårdens lade. Efter hans død flyttede gamle Poulsen til Nyholm og var der til sin død. Møllegården blev solgt til Jens Dalgård, han var søn af David Smed i Houe, og blev da gift med Kirsten fra Nygård. De fik kun gården. Jens Nielsen fik mølleriet og drev det i flere år, men forretningen blev sløjere efterhånden som der kom kværne på næsten alle gårde, så folk kunne selv grutte deres korn.

Maling af mel til brød blev også mindre, da folk holdt op med selv at bage rugbrød. Endnu ringere blev det da elektriciteten kom. Jens Nielsen solgte møllen en gang i tyverne til Jens Larsen og købte Ramme Mølle. Jens Larsen brugte kun vandmøllen. Vindmøllen blev revet ned omkring 1930, hvor der også blev indlagt hjælpemotor i vandmøllen. Han levede af mølleriet en tid til han fik benet revet af i et hjul, så han gik på træben. Han afstod så møllen til sønnen Karl, han gik ud på arbejde, og konen passede møllen til det hele holdt op. - Jens Dalgård var udlært smed, han byttede i 1905 med gården og fik Jens Chr. Smeds sme-

Der køres til mølle på Vandborg Mølle. Billedet her er en del nyere (ca. 1930-40?) Møllebygningen ses nu yderligere forandret, b.la. med pandeplader som tag i stedet for stråtag. Foto fra bogen - Dansk industri og Håndværk

deforretning Jens Chr. Smed solgte Møllegården, til Niels Præstholm fra Houe et par år efter. Denne var der til han afstod den til sin søn Poul ca. 1943.

På nogle fotos fra 1995 ses der opbygget et lille møllehus, ved de tilbageværende bygninger af Vandborg Mølle. Huset er opbygget i gasbeton sten og der ses rester af et mindre vandhjul. Formentlig har dette været opsat ved et åløb da mølledammen jo var tørlagt, og brugt til at lave strøm til beboelsen?

I 2008 blev mølledammen delvis reetableret (i ca. halv størrelse end den oprindelige). Formålet var at opfange næringsstoffer – specielt fosfor – fra markerne, inden de når Ferring sø. Lars Lilholt overnattede på møllen i begyndelsen af firserne og skrev her teksten til "Fandens fiol".

kilder: www.spor.dk - www.bertelsen.dk/ Historier/Mads Musholm

Det lille "møllehus" i gasbeton, med det lille vandhjul på siden. Billedet er taget i 1995.
Foto: Johannes Jensen

Møllenoter

Mølle restaurering billigere end forventet

Sillerup Mølle har fået de rådne møllevinger skåret af. Og der er opstillet stillads, så restaureringen kan gå i gang for alvor. Det bliver ikke nær så dyrt som forventet at istandsætte vindmøllen i Sillerup.

Takket være donationer fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formål på 1,8 millioner kroner, samt yderligere Kulturarvsstyrelsen og et par andre fonde havde den selvejende institution på forhånd tilsagn om 2,8 mill. kr. til restaurerings-arbejdet. Nu viser det sig, at en møllebygger fra Egernsund-kanten har tilbudt at udføre arbejdet for 1,8 millioner kroner. For beløbet får man både nye vinger, ny tagbelægning og gennemgået hele maskineriet, så det er driftsklart.

Bestyrelsen er derfor ved at undersøge om, det er muligt at udvide restaureringen, så man også kan få taget fat på det gamle møllehus, der er bygget i tilknytning til vindmøllen i Sillerup.

Projektet er lovet færdigt til juni, og det er planen, at der skal være genindvielse af møllen på den officielle mølledag, der landet over afvikles den tredje søndag i juni.

Kilde: Ugeavisen.dk den 27.nov. 2014

Nordskov Mølle må ikke rives ned!
Af Lars Bjørn Madsen, Helsingør Kommunes Museer

Ved Ellekilde findes en række veje i et villakvarter, der har navn efter de forskellige dele i en vindmølle: Møllestenen, Krondrevet, Vingen, Vindrosen, Møllehatten, Hathjulet, Gangspillet, Omgangen og Broloftet.

Navnene er naturligvis inspireret af den nærliggende Nordskov Mølle, for den har i mange år været en væsentlig del af områdets kulturhistoriske identitet.

Meget kort fortalt er Nordskov Mølle, der hørte under landsbyen Steenstrups for længst nedrevne Nordskovgaard, opført i 1829 for Anders Larsen som en kornmølle, og den udmærker sig ved sit hvidkalkede grundmurede, runde korpus, hvorpå den i 1977 rekonstruerede træspånbeklædte møllehat sidder. Anders Larsen havde købt Nordskovgaard af Hellebæks nok så bekendte greve Ernst Schimmelmann i 1814, så der gik nogle år, inden han besluttede sig for at supplere landbruget med mølleri.

Møllen fungerede indtil 1935, hvor ejeren, Poul Kabell, lod den efterhånden urentable mølle sælge, efter at have fjernet størstedelen af inventaret.

Som man kunne læse i Helsingør Dagblad den 17. oktober, nedlægges Nordskov Mølles Møllelaug. Lauget, der i to år har forsøgt at få sat den gamle grundmurede mølle i stand, så den atter blev funktionsduelig, må erkende, at der ikke har været den fornødne lokale opbakning til projektet.

Helsingør Kommunes Museer har bifaldet såvel dette projekt som tidli-

gere projekter, idet museet, jfr. museumslovens kapitel 8, finder møllen klart bevaringsværdig, som en af kun to tilbageværende vindmøller i vor kommune, og i øvrigt en af de meget få grundmurede møller herhjemme.

Helsingør har i sundtoldstiden været kendt for sine mange vindmøller, til hvilke bønder fra nær og fjern nærmest valfartede, og mange beklagede dybt, da byens sidste aktive mølle, Hollandske Mølle, i 1968 blev nedrevet, fordi ejeren ikke ønskede at bekoste den nødvendige vedligeholdelse, og kommunen dengang ikke var interesseret i at medvirke til møllens bevarelse.

Nu har vi Nordskov Mølle og Tibberup Mølle tilbage. Sidstnævnte har sine vinger, men mølleværket er for længst fjernet til fordel for beboelse i lighed med Dronningmølle og Blistrup Mølle. Man må til Højsager (fredet 1959), Ramløse eller Karlebo (fredet 1949) for at opleve en funktionsduelig hollandsk vindmølle – og disse møller er blevet store attraktioner!

Boligselskabet Boliggårdens bestyrelse agter angiveligt at søge kommunen om tilladelse til nedrivning af Nordskov Mølle, hvorved endnu et kulturhistorisk fixpunkt meget vel risikerer at forsvinde.

Et kulturløst samfund er imidlertid trist og beklageligt, for på museerne og i arkiverne ved vi, hvor stor interessen for vor fortid er – og alt tyder på at den vil være stadig stigende. Vi tror dog på, at vore politikere er opmærksomme på møllens kulturhistoriske værdi i en kommune, der klogeligt satser på at udnytte kulturarven i sin markedsføring. Lad derfor Nordskov Mølle blive stående i et malerisk, men kontrolleret forfald, hvor den om nødvendigt underkastes en mindre istandsættelse, så den er tæt på tag og fag og fortsat kan bidrage til den autencitet og gådefuldhed, som er væsentlige nøgleord i kommuneplanen. Lad den i fred og ro afvente bedre tider.

Rives møllen ned, er der ingen vej tilbage. Vi kan ikke tåle at miste et så markant kulturhistorisk vartegn.

Kilde: www.hdnet.dk

Laug overtager møllehus

Med smuldrende trækonstruktioner, huller i murværket og utætte vinduer ligner Huul Mølle mest af alt det, mange ejendomsmæglere kalder et godt håndværkertilbud. Men folkene bag Huul Møllelaug er alligevel glade for, at det for nylig lykkedes dem at overtage den faldefærdige bygning. Vandmøllen ligger nemlig midt i det område, som også rummer den naturgenoprettede Binderup Å samt Vokslev kultur- og natursti og Vokslev Kalkgrav, og derfor mener lauget også, det vil være oplagt at restaurere bygningen.

- Der kommer jo ofte en masse skolebørn og andre for at besøge stedet. Og drømmen er selvfølgelig, at de i fremtiden kan komme ind og se møllen i funktion, forklarer formand Ole Riis

Han kalder det historisk, at møllehuset nu er kommet på laugets hænder. For det har været i familien Hyldahls eje siden 1882, og derfor var det også lidt vemodigt, da ejendommen blev overdraget til Huul Møllelaug i forbindelse med foreningens generalforsamling 4. november 2014.

- Men det betyder at vi nu kan komme videre med vores planer om at restaurere bygningen. Oprindeligt var det egentlig kun meningen, at møllelauget, som tæller 90 medlemmer, skulle overtage selve møllehuset. Men for at kunne søge fonde og andre former for tilskud til restaureringsarbejdet er det et krav, at lauget også ejer grunden, og derfor har det taget længere tid end beregnet at få tingene til at falde på plads. - Vi regner med at det kommer til at koste omkring 5 mio. kroner at sætte det hele i stand. Så der er et stykke vej endnu, selvom selve mølleværket fungerer fint, fortæller Ole Riis.

Planen er klar

Ole Riis fortæller også, at der allerede er lavet detaljerede tegninger og planer for arbejdet med at sætte møllehuset i stand, og lauget regner også med at samarbejde med Nordjyllands Historiske Museum, så man ikke gør noget galt.

Møllelauget ved at der har været vandmølle på stedet siden 1440, men det nuværende møllehus er dog noget yngre, - men det er historiske omgivelser, vi bevæger os rundt i siger Ole Riis. Man håber at istandsættelsen kan være færdig om fem år. Huul Møllelaug skal nu i gang med at søge midler til det videre arbejde. Og selvom man allerede har en del forhåndstilsagn, er vi godt klar over, at det bliver et stort arbejde siger Ole Riis.

Kilde: Nordjyske Stiftstidende 17. november 2014

Fra Møllelaugene

Et arbejdsomt år på Jels Mølle
Af Ole Ravn

Jels Mølle er en selvejende institution. Ca. 230 husstande bidrager hvert år med 100,- kr. som kontingent. Der er en bestyrelse på 5 medlemmer, 10 drejelaug med hver 6-7 medlemmer og et kvindelaug Q med for tiden 7 medlemmer. Drejelaugene har ansvar for Møllen hver 10-ende uge. Hatten skal krøjes, og vingerne skal køre. Samt få andre opgaver.

Drejelaugene stiller ligeledes mindst et medlem til vor årlige aktivitetsdag, ligesom vi afholder ad hoc aktivitetsaftner. I år blev det til mange.

Kroppen: Vi vaskede kroppen i foråret med en mild højtrykrensning. Den 4 år gamle Skalflex silikatmaling svandt med vandet. Vi kontaktede konsulent Mogens Hegelund, som har besøgt Møllen flere gange herefter og lavet prøvebehandling. Vi har nu været over møllens krop 7 gange i 2014. Vask, algefjerner, oprensning af huller og revner, spartelmasse i samme, Fixativ, Granital grob og endelig Granital. Nu er vi spændte på vinteren.

Bygninger: Møllens lagerbygning og lejlighed blev sandblæst mod syd og øst (professionelt). Herefter pudset med Jura Hydratkalk. Skal males i 2015

Møllens lagerbygning og lejlighed ses her sandblæst. Herefter pudset med Jura Hydratkalk.
Foto: Ole Ravn

Undermøllen: Laug Q er gået i gang med at renovere undermøllen. Kalket nogle gange. Vi blæser kold luft ind om natten. Luften opvarmes, optager vand og stiger op gennem Møllen. Tror vi. Undermøllen er nu tør efter selv et varmt år. I 2015 et par kalkninger mere, etageadskillelsen skal sprøjtes med Protox insekt og så pudsning af gulvet. Så har vi et smukt lokale hen på foråret.

Alt arbejde - fraset sandblæsningen - er udført af laugenes medlemmer herunder bestyrelsen.

Fredningsgennemgang på Jels Mølle
Jels Mølle er en af de møller der er besigtiget i 2014, idet Maria Wedel Søe besøgte stedet den 12. juni. Jels Mølle blev fredet i 1959.

Vi bringer heren redigeret udgave af besigtigelsesrapporten:

Jels Mølle ligger på en bakke midt i Jels by. Møllen er en hollandsk gallerimølle, der har cirkulær grundplan. Både undermøllen og overmøllen er opført i grundmur, der er pudset og hvidkalket over en sokkel af marksten og sandsten. Møllens hat er løgformet og beklædt med træspån. Møllen har bevaret sine vinger, der har hækværk. Vingerne er sejlførende og møllen har svanskrøjer. Midt på møllekroppen, udfor kværnloftet, er et tolvkantet galleri i træ. Galleriet understøttes af jernstænger, der hviler på små granitsko. I både undermøllen og galleriet findes rundbuede, rødmalede revledøre, der alle er nyere, men traditionelt udført med ældre båndbeslag og klinkefald. Over dørene, der fører ud til galleriet, er rundbuede støbejernsvinduer. I sydsiden, lige over soklen, ses to store rundbuede støbejernsvinduer. De øvrige vinduer er små opsprossede støbejernsvinduer med otte ruder, fladbuet overkant og sandstenssålbænk. Alle vinduer er ældre og rødmalede.

I det indre har møllen fire lofter foruden hatten og en høj kælderetage. Møllens inventar og maskineri er bevaret, herunder hathjul, vingeaksel, stenkran, stjernehjul og forskellige drev, samt kværne, korntragte og hejseværk med luger i hvert etagedæk. Møllen har kalkede ydervægge, etagedæk af kraftige, synlige dragere og bjælker samt traditionelle brædde-gulve og trætrapper. Fra broloftet findes en trappe ned til en højtliggende kælder, og fra både broloft og kælder er der adgang til tilbygningerne mod øst og vest.

Bygningshistorie
Jels Mølle blev opført i 1859 med et vindfang på 21 meter. Møllen blev anvendt til formaling af korn til mel, gryn og dyrefoder.

Kornmølleriet blev indstillet i 1952. I 1956 blev møllen købt af Foreningen til bevarelse af Jels Mølle, der fik foranlediget at møllen forblev i drift indtil 1971. Herefter har mølleforeningen sørget for forskellige aktiviteter i møllen. Pakhuset og møllerens bolig lejes i dag ud.

Møllen blev restaureret i 1976-77 og igen i 1990. I 2009 fik hatten nye spån.

Miljømæssig værdi
Den miljømæssige værdi ved Jels Mølle knytter sig til den traditionelle beliggenhed højt i landskabet, hvorfra der er gode vindforhold og god udsigt. Ligeledes er møllen synlig på lang afstand og fungerer som et vartegn for byen. Hertil kommer de to enetages tilbygninger, der er en del af det samlede anlæg, og med til at formidle møllens funktionshistorie, idet vinduessætningen vidner om at den østlige del har været bolig, mens den vestlige del har været pakhus.

Kulturhistorisk værdi
Den kulturhistoriske værdi ved Jels Mølle knytter sig til møllen som en landbrugshistorisk funktionsbygning, der gennem sin arkitektur, vinger og galleri fortæller historien om det lokalt orienterede og af vejret afhængige, før-industrielle danske landbrug. Dertil kommer at møllen som maskine vidner om et af de tidlige stadier i vindteknologiens historie.

De enkle revledøre og de små støbejernsvinduer understøtter historien om, at dette er en funktionsbetinget bygning, og ved sydsidens højtsiddende revledør samt ved stenforhøjningen på nordsiden fornemmer man tydeligt hvordan man kunne køre en vogn helt hen til møllen for at læsse af og på.

Hertil kommer møllens konstruktion med løgformet hat, der vidner om opførelsen i midten af 1800-tallet, idet de ældre møller fra før 1840'erne ofte var med bådformet hat.

I det indre kan funktionen som mølle aflæses i de bevarede lofter og i de bevarede dele af mølleriet, herunder kværne, tragte og hejseværk.

Arkitektoniske værdi
Den arkitektoniske værdi ved Jels Mølle relaterer sig i det ydre til møllens anseelige størrelse og til den grundmurede møllekrops velproportionerede kegleform med en overordnet symmetri, der underbygges af dør- og vinduessætning. Hertil kommer den spånbeklædte løgformede hat, en helt særlig stoflighed, samtidig med at dens form og det mørke træ sammen med vingerne, krøjeværket og gallerigangen, står i stor kontrast til den hvidkalkede møllekrop.

I det indre knytter den arkitektoniske værdi sig til den enkle materialeholdning, hvor alt bortset fra de kalkede mure er udført i træ. Særligt har hattens imponerende konstruktion med 16 spær, der er forbundet med lægter og danner en elegant stjernevifte henover det store hathjul, stor arkitektonisk værdi.

Jels Mølle på en tidligere mølledag. Lagerbygning og lejlighed forventes malet i 2015, så møllen står nymalet til Dansk Mølledag 2015.
Foto: Ole Ravn

Bærende fredningsværdioer
I det ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til Jels Mølles grundmurede, hvidkalkede møllekrop med galleri, vinger og krøjeværk i træ samt til den løgformede, spånbeklædte hat. Hertil kommer alle ældre og traditionelle detaljer, herunder vinduer og døre samt den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til møllens forskellige lofter med enkle trætrapper samt til halvkælderen. Hertil kommer hele konstruktionen og alle øvrige mølledele og inventar til kornforarbejdning, samt den traditionelle materialeholdning.

Anbefalinger
Ingen angivet.

Ukendte møllefoto

Fra et af vores Hollandske medlemmer - Ruurd Jacob Nauta, har vi fået to spændende foto tilsendt.
Begge foto viser den samme mølle og på det ene står der DK i nederste højre hjørne. Ellers er der ingen yderligere oplysninger. Dog kunne det tænkes at det er en mølle fra Bornholm???
Kan nogen af vores læsere identificere denne mølle, så hører vi gerne om det på redaktionen.

Fra Helge Christiansen - Bildsø har vi fået ovenstående foto af - Ukendt Mølle?
Helge Christiansen har følgende tekst til foto:
Dette billede er taget af nu afdøde Hans Augustesen, ca. 1935.
Han sagde, at møllen lå ved Gilleleje? - men hvilken?
Så kan nogen af vores læsere identificere denne mølle, så hører vi gerne om det på redaktionen.

Ukendt mølle? med en masse bygninger omkring møllen. Et gæt kunne være Bisholt Mølle? Ingen yderligere ledetråde.

Mølle med gennemkørsel omkranset af have og en del huse. Ingen yderligere ledetråde.

Redaktionen har fra Hr. Leo van der Drift i Holland modtaget to ukendte danske møllefoto.
Kan nogle af bladets læsere hjælpe med at identificere disse, vil vi meget gerne vide det på redaktionen.

Borbjerg Mølle Kro

– mellem Hjerl Hede og Holstebro

- ★ Restaurant - Bar - Gårdhave
- ★ Selskabslokaler op til 200 personer
- ★ Konferencerum/mødelokaler (AV-udstyr)
- ★ Egen 9-hullers golfbane - Petanque
- ★ Have med udendørs servering
- ★ 23 dobbeltværelser - Gæstehus
- ★ Sauna - Billard - Bordtennis - Dart
- ★ Robåde - Kanoer - Vandcykler
- ★ Mulighed for fiskeri - Legeplads
- ★ **Møllemuseum**
- ★ BOMA (afrikansk pælehus)
- ★ Vandrestier
- ★ Dyrefold med lamaer, heste, geder, æsler og gæs

Borbjerg Møllevej 3 · Borbjerg · 7500 Holstebro
Tlf. 9746 1010 · Fax 9746 1646
Internet: www.borbjergmill.dk · info@borbjergmill.dk

– også det rigtige sted til familie- og firma-fester, kurser, møder og weekend-ophold.

PHOENIX PAINT

Lindelse Mølle 1828

Linoliemaling fra Phoenix Paint på Langeland

Phoenix Paint er en nystartet farve- og lakfabrik, som producerer linoliemaling til alle typer træværk.

Linoliemaling fra Phoenix Paint har en lang række gode egenskaber:

- Høj dækevne – giver fuld dækning i første strøg.
- Nem at påføre – kan trækkes langt og løber ikke.
- Gode tørringsegenskaber – tørrer i løbet af 1 døgn ved 20 ^{O}C.
- Fremstilles som standard program i 12 udvalgte farver, der omfatter de farver, som har været anvendt i gennem tiderne over hele landet til vore gamle huse, møller og gårde.
- Farverne er: Hvid – grå umbra – okker – rød okker – svensk rød – dodenkopf – brun umbra – almueblå – almuegrøn – sort – portgrøn - pariserblå.
- Desuden fremstilles tranparente farver: teak – pine – mahogni.
- Linoliemalingerne er fri for opløsningsmidler og leveres klar til påføring.
- Til store arealer, hvor man ønsker at påføre ved sprøjtning, leveres i en sprøjtekvalitet.

Produktprogrammet omfatter:

- Træ- og murvask mod grønne belægninger
- Linoliegrunder
- Linoliemaling - indendørs
- Linoliemaling – udendørs (indeholder effektive fungicider)
- Blymønjemaling
- Sokkelmaling sort
- Kalk i færdigblandede farver – klar til brug

Malingen leveres direkte fra fabrikken til dig som forbruger, altså ingen fordyrende mellemled.

Bestilling kan ske til:

Phoenix Paint – Møllebanken 1 - 5900 Rudkøbing
Telefon: 6251 2828 - Mail: info@phoenix-paint.dk - www.phoenix-paint.dk

Hvis man selv vil hente malingen, så kan dette ske på

Lindelse Mølle - Møllebanken 1 - Lindelse - 5900 Rudkøbing
www.lindelse-molle.dk

Fa. Karl D Petersen
håndværk gennem 180 år

Familie virksomhed gennem 180 år - vi hjælper med din restaurering

Fa. Karl D. Petersen Aps er en familievirksomhed som har eksisteret i mere end 180 år. Firmaet spænder over 6 generationer.
Fa Karl D. Petersen har i alle årene udført restaureringsopgaver på bevaringsværdige bygninger og møller for private, amt, kommune og stat.
Referencer inden for de sidste 3 år: Dybbøl mølle i Sønderborg, restaurering af svikstilling, møllehat og vinger. Nybøl mølle, vinger og ny svikstilling. Slotsmøllen i Sønderborg, ny svikstilling og tandkrans. KDP forestår også den løbende vedligeholdelse af møllen. KDP har udviklet et centralsmørrings system samt en beredskabsplan i forbindelse med brand.

Vi hjælper gerne med at udarbejde materiale til ansøgning af midler til en eventuel restaurering af din mølle.

Desuden vil vi gerne uforpligtende fremvise nogle udvalgte projekter hvor vi har udført noget af det håndværk som er vigtigt når der udføres restaureringsarbejde på gamle møller. Kontakt os og aftal et tidspunkt for en fremvisning.

Copyright © Karl D Petersen 2010 - All rights reserved

Karl D Petersen - Truenbrovej 1, 6400 Sønderborg - 74 46 12 19

Returneres ved varig adresseændring

POST B
PP DANMARK

Dansk Møllerforening · Søren H. Hansen · Louisevej 5, Lumby · 5270 Odense

